

Dr. FAHREDDİN KERİM

Ankara caddesi 71

İSTANBUL

Tel. is 1350

ABONEMAN:

Seneliği [24Nusha] Türkiye için 2 1/2, Âla kâğıdı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève.

Yirmi altıncı sene
15 Kânunisanı 1931

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an: 2 Dolars

Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESSE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865

xxvième ANNÉE

15 Janvier 1931

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No: 313

Zeyl olarak şunu da arz edelim ki İngilterede Galsworthy gibi yüksek ufuklarda cevlan etmekle ziyade ulvî tabirlere müracaat eylemek cazibane, hayal perver bir lisan kullanan bazı naşirana son zamsnlarında şair derler. Rusyada manzume yazan muharrir hakkında şair denilmesi caiz görünmez. Gene fevkalade bir taltif ve milletin payansız muhabbetine nişane olmak üzere Rusyada da nadir bir istisna belki biricik istisna var; Gogol, ki Revisor namında muthikesi Rusyanın en meşhur pieslerinden eldü ve Ukrayna çölllerinde Revisor sabıkda yaşanılmış vahşiyanе hayatını zemin ittihaz eden zarif şairane hikâyesi bir vakit bütün Rus mekteblerinde ezberleniyordu. Fransada, İtalyada nasirlere şair denilmez.

München Prof. Dr. KARL SÜSSHIM

ÇOCUKLUK HATIRATI

(Maba'ad)

Hüseyin, hep böyle bulunmuş bin bir çeşit cevahir dolu bir hazinesi vardı. Pek küçük yaşlarından beri resim yapmaya heveskâr idim o zamanlarda yağlı veya sulu boyalar çocuklarında alabilecekleri mikdar ve şekilde satılmadığı gibi renkli kalemlerde bulunmadığından beyaz kaatları makasla ağaç, çiçek şekillerinde delerek altlarına renkli kaatlar yapıştırmak suretile hevesimi tatyip ederdim. O zaman mahalle mekteplerinde resim, hele, canlı bir mahlûk resmi, ve hassaten insana benzer bir şekil yapan çocuklar mutlaka Falaka cezâsına mahkûm olurlardı; O devrin Darülfünunu demek olan Rüşdiye mekteplerinde de resim öğretilmezdi.

Hüseyin bizim eve en ziyade kışın pek soğuk gecelerinde pencere camlarında tekevvin eden buz çiçeklerini, güzel ve garip şekillerde dağlı, dereli, ormanlı peyizajları temâşâ için gelirdi, çünkü kendi evlerinde anasının duvara yapıştırdığı küçük bir ayna kırığından başka cam yoktu. Yazın dâimâ açık olan pencereler kışın kaba kâğıtlar yapışdırılarak kapatılır ve kâğıtların yağmura, yaşa dayanmalarını te'min için biraz bezir sürülürdü.

Hüseyinin eline resim yapacak kâğıt, kalem geçmediği belkide toprak çanak, çömlek ve saire yapılan mahallerden birini görmüş olduğu için her şeyden sonra çay kenarında kalan ince ve iltisak kuvvetleri ziyâde çamurlardan

arak bunlardan mini mini ve zarif şekillerde ibrikler, vazolar yapar ve biraz kuruduktan sonra, Kurân yıldızlarını muhrelediği kemikle perdahlardı. Bu evânî üzerinde hak ve kabartma suretile dapré natîr çiçeklerde yapar, bunlarla hazine veya müzesinin servetini arttırırdı. Hüseyin yalnız ibrik, testi, falan yapmakla kalmıyor, çayda bulduğu küçük bir çakı namı ile ağaç üstüne oyma resimlerde yapıyordu; Zaten bu namıdan başka bir âleti de yokdu. Hüseyinin yaptığı her şey bana pek güzel görüntür, beni taklit hevesine düşürdü; fakat temâmile benzetemediğim için canım sıkılır. Hüseyine göstermeden bozar, kırar atardım. Böyle şeyler yapmakta mahâret peydâ eden Hüseyin bunlardan lezzet almamaya başlayarak minimini kedi, köpek, horoz yapmaya kalkıştı; bana göre bunlarda da muvaffak oluyordu.

Bir gün: — Yeni ve bambaşka bir şey yapıyorum, dedi, fakat temâmile bitmeyince sana da göstermiyeceğim. — Nedir? dedim. — Şimdi, söylemem dedi.

Aradan sekiz, on gün geçtikten sonra bize gelerek:

Hadi, bize gidelim, dedi, yaptığım şeyi gör, bakalım beğenecek misin. Fevkanî iki odadan ibaret olan evlerine gittik; Hüseyin odalardan birine işaret ederek: Yaptığım şey buradadır, dedi, ara bakalım bulabilirmisin.

Yalnız küçük bir pencereden ziyâ alan bu oda karanlıkça idi; gâlibâ ışığı azaltmak için Hüseyin tarafından küçük pencerenin önüne büyük bir sepet konulmuşdu.

— Bir şey göremiyorum dedim. — Beşigide mi göremiyorsun dedi. — Koskoca beşiği görmeyorum dedim, görüyorum.

Beşiği, ve alına kadar başına gögez bir yazma yemeni, göbekten dizlere kadar koyu renkli bir paçavra örtülmüş olan çıplak çocuğu deha kapıdan girerken görmüşdüm:

— Beşikde ne var? dedim. — İçindeki çocuğu görmeyormusun? dedi.

— Görüyorum dedim, kardeşin değil mi? Hayır, dedi, benim yaptığım çocuk inanmayarak beşiğe yaklaştım; benim çocuk götüşüme göre bu balçık istatî gerçekten çocuk olduğu halde ölmüş, katılmış gibi idi. :

— Bunu kardaşına baka, baka mı yaptım? dedim.

Sanki bakarak yapmak bir kusur imiş gibi biraz bozulup kızrdığı halde:

— Öyleya baka; baka yaptım dedi, bak-

maksızın olmuyor; hattâ yaramaz kız hiç durmayup başını salladığı ellerini, ayaklarını oynatdığı için dâimâ o uyurken yaptım böyle daha eyi oldu çünkü gözlerine koysam onun gözleri gibi çıldır çıldır bakamazlardı . camideki yuvarlak kandillerin kırıklarından elime geçse belki gözleri de biraz benzetebilirdim . Anam gördü çok darıldı : Hiç , insan surati yapılmı , sen Allâhlık davasına kalkışan Nemrût soyundanmı geldin ? hepimizi Allâhın gazabına uğratacaksın, boz, boz; yarın ahirette Allâh, sana «bu yaptığın çocuğa can ver bakalım derse ne cevap vereceksin? hadi boz, boz. Ben yalvardım ağladım bir kerre Hâzime olsun göstereyim dedim — Peki dedi, sakın başkalarına gösterme akşama kadar dursun hevesini al; baban gelmeden kır at, o görürse hem seni döğer hem putını kırar . Deye tekrar, tekrar tenbih etdi . Aferim , Hüseyin , çok iyi yapmışsın dedim.

Hüseyin nadiren güldüğü, daha doğrusu

güllümsediği için simâsına yabancı ve çabuk geçici bir tebessümle-kuyularda görülen yıldız akisleri gibi kara gözlerinin ışıkları parladı: Gerçekmi söylöyorsun? dedi

— Gerçekdir dedim.

[Sonu gelecek sayıda]

E. Hazım

Darülbeyde'de

« YAŞIYAN KADAVRA »

«Bir macera» ve «karanlığın kudreti»nden sonra meşhur Rus edibi L.Folstoy'nin yeni bir eseri - Yaşıyan kadavra - darülbeyde'de güzel bir misandenle ve göze çarpan dikkatli bir çalışmayla oynandı. içtimâî mefhumların ve kaidelerin asıl hayatın öz cereyanı karşısında ki gülünçlüğünü ve insan ruhuna verdiği iltirap ve fecaati birer birer tespit eden ve keskin, müstehzi lisanile ruhlarda birer şimşek çaktıran büyük edibin bu eserinde ayrı ayrı eyi ve terbiyeli ve mes'ut iki insanın ilâhî bağlar içinde ve içtimâî manialar önünde nasıl

bedbaht olduklarını anlatıyor. Eser, mevzuunun dayandığı hayat ve bilhâssa artist azlığı yüzünden ihtiyar edilen temsil tarzı itibarile bir çok seyircilere ihtimal biraz karışık görülmüş olabilir. Fakat vakanın muhiti ve her insanın buna benzer manialar karşısında duyabileceği iltirap düşünülecek olursa temsilin sürükleyici cazibesine kapılmamak mümkün değildir. Dekorlar ve kostümler o gece bizi Rusyadan bir parça içinde yaşattı.

Aynı zamanda baba olan genç ve seviyesi üstün bir erkek (Maşa) isminde bir çingene kızına «Bedia Muvahhit» tutularak adım adım düşüyor ne evlat sevgisi ne yapılan tavassutlar onu yuvasına döndüremiyor. Yaptığı fenalığı iltirapla biliyor ve bunun kefareti kendi bedbahtlığı oluyor, fakat gönül süikün bulmaz

bir ummandır. Beri tarafta bize bu bedbahtlığı bir ömür halkası olarak taşıması lâzımmış gibi görünen zevcesi - Liza- (Yene Bedia) da kocasının çocukluk arkadaşını seviyor, bunu ta-

bir gören bir kız anası, Lizanın bu aşkını derin bir nefret içinde kıskandığı hissini veren genç bir hemşire, oğlunun hareketini hoş görmeyen vakur ve dindar bir anne, ve basit insanların samimi hisleri ve işi gücü çok para vereni eğlendiren çingene kızının sevdası bu eserin belli baş hareket noktalarıdır.

Düşen koca karısının seadetine katılanacak fakat bunu bile yapamıyor çünkü kilise ve kanuna karşı zevcesi için havsalaşmın almadığı iğrenç bir yalan söylemesi lazım göğlünün sesini dinlemekten başka bir suçu olmayan bu zavallı ne yapsın? izini kaybetiyor. Maşa onun peşindedir onu intihardan kurtarıyor daha doğrusu sahte bir intihare sevk ediyor. Elbisesi nehir kenarında bulunan(Fedyo)artık ölmüştür karısı ile aşkı evleniyor, Fakat bir santajcı sahte ölümü kükûmete haber veriyor iş mahkemeye düşüyor. çare hiç olmazsa diğerlerinin saadeti için aradan çekilmektir. (Fedyo) da öyle yapıyor kendini mahkeme koridorunda öldürüyor.

Temsile gelince: oldukça yabancı bir hayat gösteren eser ancak bu kadar muvaffakiyetle oynanabilir, bütün yük Talat B. (Fedyo)